

VERGİCİNİN DÜNYASI

CIHAT ÇETINKAYA

Yabancı uyruklu personelerle sağlanan menfaatlerin vergilendirilmesi

Türkiye'de özel sigorta kurumlarının etkin bir yere sahip olmaya başladığı son yıllarda, bilhassa özel sektörde faaliyette bulunan firma ve kuruluşlar, kamuya ait sosyal güvenlik kuruluşları (S.S.K., Bağ-Kur) dışında ki bu sigorta şirketlerine yönelmekte. Bilhassa Amerika Birleşik Devletleri gibi, devletin hakim fonksiyonlarının azaldığı, serbest piyasa ekonomisi şartlarının egemen bulunduğu ülkelerde özel sigorta şirketleri çok yaygın ve etkin bir yere sahiptirler.

Bir özel sektör kuruluşunda, şirket personeline ait özel sigorta bedelinin kısmen veya tamamen işveren tarafından karşılanması vergi mevzuatımız açısından işverene ekstra bir yük getirmektedir. Gelir Vergisi Kanununun 61 inci maddesinde "Ücretin Tarifi" yapılmış ve 2. fıkrasında; "ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı, tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması ... onun mahiyetini değiştirmez" denilmiştir.

Bu hüküm çerçevesinde personele işi ile ilgili olarak ücret dışında sağlanan menfaatlerin vergilendirilmesine olanak sağlanmıştır. Böylece, özel sigorta bedelinin işveren tarafından ödenen kısmı, G.V.K.nun 61inci maddesi gereğince ücret niteliğini taşıdığından, gelirin vergilendirilmesi ve gider kaydedilmesi yasa gereğidir. Maliye Bakanlığı 07.02.1994 tarih ve B.07.0.GEL.0.60/17 sayılı Özelge ile konuya açıklık getirmiştir.

Özel sigorta primlerinin ücret olarak vergilendirilmesinde, yabancı uyruklu personel açısından bir değerlendirme yapıldığında; Türkiye'de ikamet eden yabancı uyruklu personel için de bu türden prim ödemesi yapıldığında, ücret ödemesi gibi vergilendirilmesi söz konusudur.

Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı şirketler, zaman zaman Türkiye'ye gelip giden veya daimi olarak Türkiye'de çalışan yabancı uyruklu personelin ikametgahı için gayrimenkul (apartman dairesi) kiralamakta veya bunlar tarafından kiralanmış gayrimenkullerin kiralarnı ödemektedir. Bu kiralama işlemlerinin vergi mevzuatımız karşısındaki durumlarına gelince;

1. Kira kontratının şirket tarafından yapılması durumunda; 04 Mart 1992 tarih ve 92/2789 sayılı Yabancı Sermaye Kararına göre "Yabancı sermayeli kuruluşlar" Türkiye'de irtibat bürosu açabileceklerdir. Bunların Hazine Müsteşarlığından önceden izin almaları, izin yazılarında belirtilmesi

ve parasını yurt dışından getirmek şartıyla açacakları irtibat bürolarına yapılacak ödemeler stopajdan, K.D.V.'den muaf olacak ve Kurumlar Vergisi ile de ilişkilendirilmeyecektir.

Konut kiralaması şirketin Türkiye'deki ticari faaliyetinin bir gereği ve uzantısı olduğundan işyeri kirası olarak değerlendirilecek, konut sahibine yapılan ödeme stopaja tabi tutularak vergi dairesine yatırılacaktır. Burada düzenlenecek "Gider Belgesi" veya kiranın ödendiğine dair banka dekontu işletme için harcama belgesidir. Konut sahibinin tüzel kişi olması halinde, kiradan stopaj kesintisi yapılmasının yanı sıra, mal sahibince düzenlenecek fatura da gösterilen K.D.V. de kiracı tarafından ödenecektir.

2. Kira kontratının personel tarafından yapılması durumunda; Yabancı uyruklu personelin, kirada oturduğu yerin kontratının kendisi tarafından imzalanması, fakat kira bedelinin işveren tarafından ödenmesinde, iş yeri kiralaması anlamına gelen bir durum olmadığından yalnızca "Gider Belgesi" veya "Banka Dekontu" düzenlenecek, bu belgeler işletme için harcama belgesi olacaktır.

Konut sahibinin tüzel kişi olması halinde, kiralanmış gayrimenkulün bir işletmenin aktifleri arasında bulunmasının sonucu olarak, mal sahibince fatura düzenlenecek ve K.D.V. ödemesinde bulunulacaktır. Ancak, kira ödemesi konut olarak kullanılan gayrimenkul için yapıldığından ayrıca Gelir Vergisi Stopajı yapılmayacaktır.

Yukarıda belirtilen her iki durumda da yabancı sermaye şirketinin şirkette çalışan personeline (yabancı uyruklu da olsa), ücret dışında bir menfaat sağlanması söz konusudur. Bu nedenle G.V.K.nun 61inci maddesi uyarınca şirket tarafından üstlenilen kira ödemelerinin brüt toplamı (K.D.V. hariç), ücretin bir unsuru olarak ücret ödemesi gibi Gelir Vergisine tabi tutulacaktır.

Tüm bunlara ilave olarak, Gelir Vergisi Kanununun Mütferrik İstisnalar başlıklı bölümünde yer alan 23/11inci maddesi ile, mülkiyeti işverene ait brüt alanı 100 metrekareyi aşmayan konutların hizmet erbabına mesken olarak tahsis suretiyle sağlanan menfaatler gelir vergisinden istisna edilmiştir. Böylece iş verenin yerli veya yabancı uyruklu personeline mesken olarak tahsis ettiği kendisine ait gayrimenkul için bir vergilendirme yapmasına gerek olmayacaktır.